

NOWA CHATA
LWÓW, 1939, Nr 15-16

НОВА губотизисневи ХАТА

Із фільми „Наталя Полтавка”

Також дивіть

ЛВВВ•1939

Ч. 15-16.

НАЦІОНАЛЬНА
ПАРЛАМЕНТСЬКА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ

Н О В А Х А Т А

ДВУТИЖЕННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ПІСЬМАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ

РІК XV.

1. СЕРПНЯ 1939.

Ч. 15-16.

NOWA CHATA, DWUTYGODNIK KRZEWIENIA KULTURY DOMOWEJ, Rok XV, 1. sierpnia 1939, Nr. 15-16.

Олена Штогрин, Філадельфія.

Союз Українок Америки

Почин до основи Союзу Українок Америки дав Конгрес Жіночої Міжнародної Ради в Вашингтоні у 1925 р. До того часу були жіночі українські організації в Америці, але порозкидані й без контакту з собою. Займалися здебільшого добродійними акціями для жіночих і дитячих потреб.

Конгрес Міжнародної Ради зв'язавши жіноцтво всього світу. Союз Українок у Львові був членом Міжнародної Жіночої Ради. Тому запрошено його на Конгрес у Вашингтоні й у Львові вирішено вислати відпоручників. Та завеликі різні перешкоди з від'їздом і делегатами Союзу п. Марійка Ващинська-Донцова не пішла. Тоді Союз Українок у Львові звернувся до Т-ва „Жіноча Громада“ у Нью-Йорку з проханням обрати в Америці жіноцтво, що могла б заступити С. У. на згаданому конгресі. Союз Українок мав її прислати відповідні повноваження.

У відповідь на те скликано нараду всіх жіночих організацій у Нью-Йорку. Їх були кілька, а саме: Жіноча Секція Демократичного Клубу, Жіноча Коміт. Жіноча Сп. ім. О. Бесарабської, Жіноча Громада в Нью-Арку. Вибрано конгресовий комітет у складі: Клім Шустакевич, голова, Олена Лотоцька, секрет. Катри Шугак, секрет. Відпоручництво до Вашингтону вибрано п. Олену Лотоцьку, п. Яремова поїхала як гість.

Українські емігрантські круги відіслували п. Ганну Чикаленко-Келлер, що перебувала тоді в Німеччині. Вона й привезла потрібні повноваження, виставлені ще на ім'я п. Донцової й передали їх п. Лотоцькій. Так, що до Вашингтону пішли три відпоручниці, пп. Чикаленко, Лотоцька й Яремова.

Почерпнувшись із конгресу, викликала п. Ганна Чикаленко звідомлення п. „Жіночої Громади“ в Нью-Йорку. При тій нагоді порушила справу згуртування жіночих сил і запропонувала оснувати організацію на зразок краєвого Союзу Українок. Ця думка подоба-

лась дуже нашим жінкам. По від'їзді Ганни Чикаленко скликали ще раз спільну нараду і вирішили створити нову організацію. Конгресовий комітет мав зазначитись перш ніж її виділим. Прийнято назву Союзу Українок Америки і статут краєвого Союзу в шість. Цей статут обговорював до 1932 р., коли то змінив його відповідно до теперішніх обставин.

Таким був початок Союзу Українок Америки. У червні 1925 р. уступила п. Шустакевич, а головою обрано п. Яремову, давши уряди осталим при тих самих правах. З того часу починався праця над поширенням Союзу по цілу Америку.

Найбільше труду в цій справі виконала п. Лотоцька. Вона їздила по різних містах і містечках, давала відомості про організацію жінкам у відділі С. У. А. Писала заклики до жіноцтва по всіх українських часточках, входила в контакт із місцевими жінками на місцях через священиків, знайомих і в цей спосіб поширювала ім'я С. У. А. Не від речі буде сказати, що праця була тяжка, бо жіноцтво тутешнє мало ще свідомості, не могло зрозуміти мети організації, що не приносила особистої користі. Як сказано, перед очимами С. У. А. існував тут жіночий товариства, та не були або за допомогою організації або церковної сестринства. Праця цих товариств обмежувалась виключно до збирання фондів на різні цілі. Були і так би мовити приватні товариства, як пр. Жіноча Громада в Нью-Йорку, заснована для допомоги Українським воякам.

З основи С. У. А. почалась праця більш ідейна, педagogічна, культурно-освітня. Перебравши перші труднощі, розійш С. У. С. пішов вперед.

У 1931 г. п. Яремова зреклась товариства, а головою стала п. Лотоцька. У 1932 г. відбувся перший жіночий конгрес, що в цьому взяло участь понад чотири жінки.

поя і відпоручниця різних товариств. Цей конгрес багато поміг до висловлення і поширення ідей С. У. А.

У 1934 р. п. Лотоцька уступила, а її місце зайняла п. Кінець. У 1935 р. на черговий конгрес обрано головою п. А. Вагнер, що працювала С. У. А. до 1938 р. На останній конгресі, в травні 1939 обрано головою п. Кінець головою.

Що для роки відбувся С. У. А. Задля або зменшило. Під останній конгрес 1937 р. поділено територію С. У. А. на 6 округів, які об'єднують свої зусилля в міжчасі.

Вирощування і праця С. У. А. не діяла ще до таких розмірів, як у праці, бо на це склались різні причини: далекий від'їзд, розбиття на такі регіональні і політичні, а все-таки С. У. А. став найбільшою і найбільш впливовою жіночою організацією в Америці.

Треба додати, що емігрантство, яку і бігом подій пережило жіноцтво в краї, тут була велика незнання. Жінки жили життям того часу, коли покинули були рідну хату. Багато з молодих почало забувати рідний край, а жіноцтво сліду, змивали мову, звичаї, а навіть національні почуття, (які й тож не дуже були сильні).

Вради із ростом С. У. А. настав зверти до кращого під кожним зглядом: національній свідомості, єдності, єдності, почуття обов'язку до рідного краю і народу.

Особливо зростає національна свідомість. Ніхто не вагається назвати себе українцем, говорити публічно рідною мовою, як це колись було. Свідомість і в рідні молоді. Молодь безумовно більше займається українськими справами, як десяти літ тому. Веле пронагоду між чужинцями при допомозі культурних і мистецьких акцій по школах і театрах.

Під цю пору С. У. А. налічує 54 відділи, в околі 4000 організованих жінок, а приміром і планами своєї матірньої організації в краї.

Василь Галич, Суперіор.

Українські рільники в Америці

В початках еміграції з України до Америки (в роках 1855—85) виїжджали люди одинцем, а коли і виїжджали групами то мало коли з родинами. Перше виїзджан

Причини на це були такі: 1) не-
знавство англійської мови; 2) брак
готівки на подорож; 3) лише гірша
земля осталась на роздачу, коли
українці приїхали; 4) брак родини;
або 5) брак планованої системи ок-
плати худу люди їхали б більшим
числом. Отже коли в околиці з
більшим числом українських ріль-
ників, то вони склалося привадо-
ю. Хтось так зайшов одним або
удайку, сподобав собі околиці і
потім опові про це знайомих. Од-
наче зати воно так сталося, в біль-
шості випадків, треба було попра-
цювати десь у міській фабриці
два-три роки і потім ощаджен-
и грошми купувати рілля. Тому,
що боялися диягтя, то розпочина-
ли господарку на менших землях, а
потім, як доробились, то докupo-
ували більше землі і так деякі
доробились майна. Землю окопи
не діляли між дорослих дітей, ви-
де буває в Україні. Дорослі сини
шукали собі власних господарств,
або йшли до міських фабрик за-
робити, а донькам не треба бу-
ло давати німа, бо в Америці хо-
лопець жениться з дівицею, а не з
її посагом.

Назагал, можна поділити укра-
їнських рільників в Америці на
дві групи: тих, що поселилися по-
руч більших міст на менших го-
сподарствах на сході і тих, що о-
сели в рільничих державах далі-
ше на заході. Господарства пер-
ших назагал невеликі, (в амери-
канським значінні слово) від од-
ного до сімдесять моргів. Але та-
кі господарства непогані, бо в
їх продукти в поближких містах.
Найбільше вони обробляють ого-
родину, овочують курей. Мають
декілька корів (засяють від ве-
личчини господарства), по кілька
овочених дерев і з того живуть. А
в державах Нової Англії, то часто

господар зами, працює в поближ-
ких містах, а на ріллі лишається ро-
дина. Друга група рільників це
ті, що осели в рільничих держа-
вах, у Вісконсин, Норт Дакоті,
Монтені, Оклахомі та кілька го-
сподарств у Миннісон. Мають во-
ни більші фарми (господарства),
від 10 до 300 моргів землі. На та-
ких великих господарствах об-
робляють землю тракторами. Об-
робляти її не в трудно, бо на рів-
нинах. Однак треба всяких ма-
шин.

Помимо того, що українці за-
пільно завалися до рільництва в
Злучених Державах, то деякі
ще успішні дістали даровину дер-

Українська церква, перша з стову
в Гортен, Норт Дакоті.

чоловіка, а пізніше ставав жінку.
Пізніше, коли еміграція стала бу-
дешнім явищем, приїжджали хлоп-
ці й дівчата, часто попарно.

Тому, що в Злучених Державах
місто давало заробіток, то най-
більше українці поселилися по ін-
дустріальних осередках. Друге
місце, щодо числа, займають між
українцями майже уган, що по-
селилися по селах та містах в Пен-
сильванії, Огайо та В. Вірджинії.
Хоч праці під землею була небез-
печна, то водночас була вона до-
бре платна. Таким робом, укра-
їнці, велика рільнична народність,
стали в Америці мільйонами та при-
порівнялися до такої жінги.

Щовно на третьому місці ста-
ють рільники, коли порівняти їх
співісно із місцанам та майме-
рами. З цього числа (до 100,000)
українців в Америці заведе яких
від 25,000 до 30,000 живе по се-
лах та хуторах (фармах). У Злу-
чених Державах нема таких сіл, як
в Україні, бо тут важкий госпо-
дар (фармар) живе на своїй го-
сподарці оподаток від свого су-
сіда. Господарства зазвичай ква-
дратні і поперетинні новітні-
ми дорогами, що мила. Декому
може вважати дивно, що так мало
українців осіло на ріллі коли на-
віть уряд давав землю даром і то
аж по 160 акрів (близько 10 моргів)

Українська церква у місті.

жовну землю. До них належать
тисячі рільників у Норт Дакоті і
Монтені. Вони осіли там найбіль-
ше від 1896 до 1914 р. По даяот-
ських степах найбільше сіють
пшеницю. У Вісконсин займають-
ся молочарством. А в Каліфорнії

Худоба з фарми А. Дубового в Мекс, Н. Дакоті.

Мир і спокій у хаті

та добробут землемисний тій господарні, ніж не займає на весняний час і долі поетично жадить

У ЗЕМЕЛЬНІМ БАНКУ ГІПОТЕЧНІМ, ЛЬВІВ, вулиця Словацького 14.
(ФІЛІЯ БАНКУ: Станіславів, вул. Собільського ■)

найбільше займаються садівництвом, особливо плеканням помірничевих, цитрусових та фруктових дерев. Але там нема багато наших земляків. А на півдні в Оклахомі то навіть баварську урядовість. Але де й українець не був, то всю-

Українська церква у місті.

ди пробує, хоч для домашнього вжитку, завести садок. Навіть у м'якотських степах, де посуха для дерев, і там рік-за-роком садять декотрі дорослі потічки, та нащадкують: а воно поживе три-чотири роки і гіше. Один наш киян-

ин, поселенець, білих Огден, П. Ліж, він автора до нас мав показати свій молодий сад і такий сад розводив він двадцять літ безуспішно.

Хоч початки українського рільництва в Америці сягають до горожанської війни, що закінчилася 1895 роком, то вони в більшості осталися українцями і до тепер, особливо в околицях, де є їх багато. В таких околицях, де їх мало, друге або третє покоління американизувалося: так буває на всім народностві в Америці, окрім жидів. В Норт Дакоті і Монтані то зберегли жінки навіть українську мову; захопили люди і всім значаї — добрі й лихі — та передають їх дітям. В таких густо заселених українських околицях жити собі мож сабам і лише який 5% пропадає. Одріже в інших околицях, де є й менше, дуже часто жити собі з другими народностями. Із своїми сусідами інших народностей — американцями, норвежцями, німцями, чехами, хорватами та поляками — живуть собі дійсно по сусідськи. Такі відносини нормальні, бо Америка є край свободи: ніхто з одної народності не пробує старшувати над другою іншою народністю!

Українських часинців мало чотуєть рільники в Америці. Читавось їх лише ті, що осіли в східних державах більшими групами та виїхавши до автономних ор-

Хата укр. рільника Сестка Чабана в Сент-Ренді, Вісконсині.

ганізація. На заході любуються і радять, бо ці передають усячину. Дякуючи називають свої села різними назвами. І так у Норт Дакоті є село Київ та місцевість Нова Україна.

Називає українські рільники не доцінювали нагоди, що й дали Америка, та не подбали про вищу освіту своїх дітей. Але була десітки родин, що не обмежували освіти своїх дітей лише сім'я-класовою народною школою, а послали їх до високої школи на чотири роки, а деякі й до університету. Таким робом вложили вони свої цеглину до американської культурної будови. Отже на останніх тридцять літ видали вони біля 100 вчителів для американських шкіл, кілька агрономів, інженерів, купців, залізничників, одного адвоката та одного антикаря. Америка дає всякому отворені двері до поступу, отже як хтись дбає, так і має! Де-хто дбає про багатство і доверення свого, іншої оцінюван щось іншого: всі набрались американського духа, братись до чогось із Заходом і триматись його аж до кінця, до успіху.

Перша хата нашого переселенця.
Д-м. Гаврилюк в Україні, Н. Дакота зберігав її як пам'ятку.

Власними силами...

Судьба хотіла, що я покинула рідний Рідний Край, де провела весну життя й опинилась у країні багатій для сирітського ока та щасливий для тихих, скромних думи українки. Вийшла я по закінченні середньої школи. Подібно, як усі переселенці думала, що життя в Америці мусить бути буйним руслом, що воно розкине та безжурне й багате в пригоди, що воно випетить в книжках та байках на фальшивих сиріт.

Та вже по короткому побуті зобачила я, що тут зовсім інакше. Пригоди, звірало я до сиріт і вийшло час у них пробувати. Та скоро пізнала, що мушу числити на власні сили й самостійно боротися за життя-буття.

Українські емігранти не багаті. А коли й мають гроші, то не скоро випетять, бо тяжко їх заробити. Тому на допомогу своїх нема що числити. Кожен мусить думати сам про себе. У країні нерозумного поспіху, погоні за земними багатми нема часу оглядатись на другий.

Я приїхала сюди з великими планами. Показала студіювати, заробляти. Та в початку, без знання англійської мови нічого не мог заробити. Ця миста, добрі люди порадили, що для жінки найкраще дістати домашню працю, або зайнятись дітьми. Я не мала кисті як до одного, як до другого. Але в чужині годі було вибирати й я мовчала на „бонну до дітей“. Перший час був дуже трудний. Крім рутини, догляду у піклуванні дитини, немовності, перемислювалось також домі не дуже пригніблювали. Я тужила гірко за безжурним життям і за рідною стрічкою та нею, що лишала на тім боці смутного океану. Важко описати ці дні проби й мені вже час у пам'яті сумні рідні, що зродились тоді в моїй душі:

Гуляти та гуляти в кімнаті моїй,
Мов під димом в темній галлях.
Серце як сиріт, вранці, вночі,
Самий вранці, вночі, гірко...

Одне, що мені доводило спати, це думати, що воно лиш перекопало. Я старалась навчитись по-англійськи і це було головним моїм завданням. Також те, що я мала тут хари і неохочість та п'ятьдесять дол. місячно, мене потішало. Всім так не палу нікому тугарем і можу трохи прикирвати гроші. Передо мною ще так багато можливостей!

Коли я приїхала трохи мови я пізнала життя багатой американської родини, адиналась, яке воно щиро. Все, про що думала моя мати, торкалось лише люксової одяжки, косметики, зачіски та інших цюних способів вижити. Нона вірала лише про good time або „добрий час“, себто хотіла за веселу шну насолоджуватись життям. Мене валяло щиро до того. Ї мене змарила рішуча постановка вчитись, здобути вище освітлення. Хотіла стати кимось з того цюного життя пересічної американки, а дорівняти їй жінкам, що мають шну коти прайд у руки та працювати на дорозі, що мало або зовсім ніяк не знала.

Тому розглянула я до англійської, що дала б мені кращий зарібок. Стало жувати в багатій американці. Чи могла я заріти? Багато не знала, бо не мала домашньої роботи, арсента, будучи в школі не мала як того навчитись. Пригадалась, що на першій носалі, як американці варті, поприбувала раз, другий і збагнула тайни американської кухні. На новому місці мала в 65 дол. місячно й ціле удержання. П'ятого року пробула я тут, віддала довгі азятини на подорож і злишила кількасот доларів. З цими грошми пішла на університет.

Хоч я досі поборювала чинило трудності, то студії видались мені таки щасливими. Я вибрала хемію, як головний предмет. Окрім того мусіла перейти англійською, англійською й американською літературу, щоб дозволити умови до першої домашньої. Мушу тут звичати, що по закінченні вищої школи, що ривається навіть тепершній гімназі, студент іде на 4 роки в університет і одержує титул „Bachelor of Arts“ або „Bachelor of Science“. Далше студіює рік або два й одержує другий титул „Master of Science or Arts“.

Заневажало на університет і здатності високу оплату (500 дол.) стала я продумувати над заробітком. Показалося, що студенти дуже часто заробляють і то дуже різноманітно. Тому, що вони неквазіфікації працевлаштування, приходяться їм робити не раз дуже чорну роботу, як жити вікна, чистити підлоги, мити стіни. Дівчата жов усидують до каварняк і ресторанах, мають пошуду, працюють. Особливо чужинці, як ки-

тайни й вони заробляють так найчастіше.

Я знайшла також подібну роботу. Працювала 15 годин тижнево в жіночій бурсі, удержувати лад і порядок на першому поверсі й за те мала мешкання та частинне удержання.

Рівночасно приймалась я до життя американської молоді. У жіночій бурсі бачила в різні тили дічат, їх відношення до студентів-чужинців, знала і охоту до танців і гулянок, легкомудрості у студентів. Та й тут стрінула одинокі, що подібно як я, тинко борались за своє існування. Стрічала дочки американських синців, що помагали в домашній праці 4 год. денно, за що одержували мешкання в їжу. Знала студенток, що мачи фризійську практику, вступили додому другим тиніриками і часто заробляли цим на тині або на виживанні. Багато працювало в патині в суботу по великих криминалах, ресторанах. То мача дехто мач зайняти в фізіологічних лабораторіях, галузях мачи, мачи й мачей сачини, що на них робить різні досиди.

А що найважливіше, студенти й студентки не соромились такої праці, а ще чинились, погорлячи: „well, it is a loads of fun себто багато сміху з цього. Часта заставала я, чуваючи такі слова. Яка різниця в психіці американки, а пачи пересічної українки! Чи могла б собі уявити, щоб українка-студентка йшла на домашню послугу й трікунала це весело? Припала я собі одного студента у Львові, що сачинивши до факультету, сачинивши предетини мені свого батька в сачинській одяжці. На жаль, таких і подібних випадків в багачо а через таку фальшиву вибачу ми прогинули неоди нагоду вибачити і перестати.

Зароблюючи так принагідно, я скінчила університет і дістала титул „Bachelor of Arts“, а англійки здобуду другий. Гордо можу сказати, що все те опінувалася власними силами, як і 90% американських жінок, що сьогодні займають найвищі уряди та успішно конкурують із чоловіками.

Як заробляють? Роблять все, що спаде поза шкільними годинами. В університеті працюють, як асистентка професора, де одержують невеличку суму, бо так дозволено працювати лише 15 год. тижнево,

коли студіюємо її предметів. Окрім того працюю в університетській менші 12 годин тиждень, де дістаю харт. То знов іду допомагати американським дамам у влаштуванні „thea parties“ (чайних вечорів), або подаю до стола підчас шкільної обіди, за що платять по сто денарів на годину. Іноді іду з короткими рефератами на тему

різномовної політичної хвилі і це приносить мені скромну зарплату. Платять робітниц, що лий тривається, починаючи від 6 год. рано й не кінчаючи праці перед 12-тою анот.

Декого спитається, як це можливо платити шкільні вчителі понад 500 дол., жити та ходити прилично одягненими лише з таких принагідних займків. Все можли-

ве, коли є добра воля та калізна витриманість. Життя моє тяжке, але миле. Нових зрив, нових прикрас і дослуду. Стрімко рішучих людей, прикладався ріжним характерам і нчуси жити... А в сторінки власного життя занисую сумні й щасливі спогади, мні й близькі випадки, безжурні хвилини в повній турботі години...

Українська пропаганда

„Harmonie, Player“, by Helen. The blue club that sang „Chorus of Seraphim“, by Dubois. „A Viola is Singing in the Street“, a Ukrainian folk song, and „The Little Shepherd's Song“, by Watts.

THE CONVEYOR.

Невселенна потітка в американській газетці каже нам прокладування: „The Serve or“, це тижневик, що його видає місце шкільна (стипендія) в К. Вашингтона в Ст. Пал. Шко. У музичній програмі якоїсь імпрези вишестена номін „Хором Серафимів“ Dubois та „Пісню малого пастуха“ Watts — українська пісня „На вулиці скрипка грає“

Невселенка це пісня, здавалось би й позначена газетою. Та тут не важко для нас те, чи імпреза була гласна й пишна, чи тисячі американців їй прислухалися. А те, що вже і в програму дрібних імпрез включають наші пісні, називаючи їх справжнім найменням. Знак, що піснись вже їхні багатством й красу.

Це не прийшли само з себе. Спершу, як чуємо, український емігрант був кабути чи не найбільш погорджуваний з усіх. Заявляючи і рблчий, не знав нікого з них, крім своїх, ба, навіть не зміг назвати, хто він такий. Хто в Америці показався цим убогим, прижиттєвими переселенцем? Хіба принусили хтось, що цей тихий і неспішний робітник також має якісь культурні цінності?

Але швидко, коли отрав він із себе берин клопоту за свій насути, загужив на своїми розвагами. Пригадався рідна пісня, він розповів душу, ладвила пестра мисляка на руках. Та не лиш для себе. Поїривавши себе з сусідами, поблизили українці, що вони мають чим похвалитися. І стали певно дбати про те, щоб їх пізнали й оцінили чужинці.

Праця цілого пожвавлення! Здавалось би дрібна, незамітна. Ось,

Дружина президента Мак Карера Рувелі між американськими українцями у Нью-Йорку.

що пісню нам наша донсунувка в Ст. Пал, п. К. Качмарова!

У нашому місті відбувся Національний Фестиваль, що в цьому році участь усі народи. Тривають національні виступали. Ясно, що українці виступили теж і не вже третя вистава від 1929 р., що в цій беремо участь.

Програма Фестивалю складалась із вистав та виступів. Ми виставили — укр. хату, стійку з українськими вишивками та стійку з нашим петриком. Хата виглядала претарно. Залезли вишиті вазиці Успеніа. Виконана точно у народному стилі за проектом із дитини гени проф. Грамського. Била хата була вкриння з журавлем, на хату було, не бракувало й конячників і мала. Стійка з українськими народними мистецтвами також притягла всіх. Цього Качмарова з Дюлозіт прислали деяко з своєї збірки „Життя Діла“ причинились гучуєшими строками. Малашиці Олена Кудачевна ілюстрували історію України над тими претарними виробами. Також відділ національних справ і певно претягав усіх. Наші наші національні виступи і з зацікавленнями пригладились чужинці водички та перогам.

У виступах виклачилися українці такими. Зокрема дівоча група в своїй національній одязі збрала раси оплести й мусіла кілька разів виступати. Мали такжористи О. Рихліба, І. Про-

цай, М. Пушкіна, Ю. Юркіна, Б. Пидатова і Б. Диминий були несприятливі.

Описаний ще деякі подробиці фестивалю, закінчує м. Качмарова:

Ця вистава принесла нам велике сподівання. Я була впорухана як сід, коли відходила до мене американські дітки, стисали руку з подивом і з словами „салама українцям!“ прощались. Ширю правду кажу, що ніхто не очікує стільки оплесків, як українці.

Сотні таких вистав і виступів відбулись до тепер по всій Америці. Беручи живих рук трудившись яко того, щоб кресу народнього мистецтва пізнали чужинці. І ця „дрібна“ робота приносить успіхи. Безпосередній толі, коли американці вчаться шанувати й розуміти цю вітку своїх емігрантів, а посередній толі, коли обзаймають з нашим іменем і найбільш байдужих.

Наші американські поестри пишуть. Чи то збірники виступами, чи поодинокі. Їхне зусилля там на другий частині світу рішучеється нашому. Хіба не знаємо, яке місце в національній роботі займає пропаганда?

Л. Б.

Справжня українка і справжня американка

Коли задую Америку — ту українську Америку — не можу не подумати про п. Марію Гамбаль-Струтинську, що є наразі уособленням двох світів, синтезом двох по-

Марія Гамбаль-Струтинська

литі: правдиної українки і правдиної американки. Справжньої українки, бо хоч похована в Америці, серед чужого парубоччя, виловила прекрасною українську мову і писемні й слова. Знає українську історію і літературу куди краще, як сотні наших студенток, що вчилися у криво. Цікавиться українським мистецтвом і відчуває найтоншаї піяніси народної творчості. Живе інтересується тем громадським і суспільним життям Старого Краю. Читає українські газети і в їх хурті усіх справ, що їх переживає далека батьківщина. Говорить з нею і здається їй, що вона щойно вчора повернулася з океану, бо Рідний Край — так живо і свіжо живе ще в її умі.

А про тім вона справжня американка. Від нової батьківщини

перейняла йможу ідею, що там краще: точність, зарадність і працьовитість. Виловила англійську мову і працює цю куди краще, як сотні родючих американок. Її стиль простий — думка ясна, прозора. З приємністю читаєте кожну її статтю — так ясно й виразно сформульовані її думки.

Ця молода українська журналістка живе в близькості до англійської, бо живе для тієї української молоді в Америці, що не має ністільки української мови, щоб у ній знайомитись із показаними проблемами укр. життя. Марія Струтинська лишила серед тієї молоді — знає всі її потреби і вимоги — і тому її статті читають просто до душі молодого американця, покаявши. Від рідної літератури вона в «Історичній Вісці» ставить нову в «Історичній Вісці» старинку для молоді (в англ. мові). Поручає там усі актуальні справи в Старому Краю, подає огляди історії, географії, літератури, починає біографії письменників і поетів, гонорить про все, що українська молодь повинна знати і відчувати. Немає уяги прислухує організації укр. молоді в Америці, і тим у великій мірі причиняється до поглиблення свідомості — та працює того великого патріотичного духа серед американської молоді, що в останні часи стає вже стихійним рухом та вибликує волю серед своїх, а воля серед чужих.

Піонерську роботу в тім руху сповніла книжка Марії Гамбаль-Струтинської «Story of Ukraine», історія України написана для американських дітей у формі книжки.

Книжка написана талановито, знаменитою англійською мовою — читають її залюбки не лише діти,

але й старші. І не лише українці, але й чужинці. Пригадую слова одного англійського парламентариста, що йому одна дівчинка в Америці подарувала на пам'ятку «Story of Ukraine»: «Я прочитав цю книжку одним духом. Вони знаменито написана. Я довідався там більше про наше минуле, як з неоглядного наукового твору. Так гарно й цікаво написана книжка, що можна б їй навдивудувати».

Мета книжки була дійти до тієї української дитини, що не має ністільки укр. мови, щоб могла прочитати й зрозуміти історію рідного краю. І це своє задання вона виконала в сто відсотках.

Ця сама журналістична праця — Марія Гамбаль-Струтинська багато часу присвячує перекладам і то з різних джанок, політики, економіки, мистецтва. Частко падає з Європи звертається до всіх а проханням перекласти, написати історію, або перекласти англійську мову. Згадайте хоч би вступ до книжки П. Сеницького «Українське Дерев'яне Будинництво». Цього роду переклади незвичайно трудні, бо брак у нас словникового словарика. А Марія Гамбаль-Струтинська й тоді — тому уважно собі, скільки праці коштує їй таке на перший погляд «дрібні» переклади.

Висока, струнка, ніжна будова, з темними задуманими очима, з великим смаком відчуження, Марія Гамбаль-Струтинська залишила в мене враження жіночої ніжності, враження — з чутливо українським відчуженням, а рівночасно рішучою і послідовною, жорсткою і працьовитою — як може бути лише молода американка.

Ст. Чижович.

Лист за море

Дорогому Стефану!

На Ваш лист відгукуюсь в бо-
дехню. Менше в рідні. Коли пере-
читаєте мого листа буду вже в
Синьдальську.

Як буде лист казати, тоді на-
вину про свій побут на бойківщині.
Листів нещодавно поспішав до
дому до писання.

Питаються за океаном чому не
виїхав. Мовляючи не в доцільності
бути. Коли б можна передати
думки й почування на радісні хви-
лі, то писав б земляки за океа-
ном, як багато думав про них.

Третій раз перечитую Вашого
листа. Відгукуюсь йому в прислу-
хуюсь дивному шестості. Тих-
так, тих-так, тих-так говорять го-
лосини, пошукавши вказівки. Кан-
кан-кан, це рівномірні каняни до-
щу ударають об шибки. Замовкну-
ть. Спримують думки на свій не-
даний у Вас побут. Перед очима
пересуваються картини.

Читайте й осудите, чи я жене
добра пацан.

Сиджу з п. Стефаном Лоточен-
ським в її вітальні. Пасталає радість.
Людська гора п. Ожени Лоточкої,

що читає оповідання Ленкіна.
Стефанова, вигадуює реферати.
Чую старі сентиментальні й багаторі-
чні стрісний мені. А сотні земля-
ків саусе рідке слово, рідну піс-
ню, що як краплинка роси ожива-
ють серце й душу.

Бачу Вас, моя Стефану, як Ви
з радости видається мені на шкід.
Не забула сліз у Ваших очах. Ни-
з широким віддихом зовнішній
не слово про старий край. Щастя.
Нам Боже у Вашій глорній праці. А
моє приналежність сусідка з Обед-
нання — Марійка Боднар. Здаєть-

ся, що це вчора було. Сядимо в гостинний о. Лотовича. Просить також скизати щось нового про старий край. А ціль розмови? Переповісти все тамонний млоді, інформувати чужинців про стару культуру українського народу.

Не забуду, ніколи ірраді вложив
и. Ірина Тарнавська кляло пер-
ших вистав народнього мистецтва
и Нью-Йорку. Ваши паганда роз-
біжні, але ціл одра. Жертв и
праці. А чи можна забути и. д-р
Пелехович-Гайворонська? Не тільки
жінки-лікарки задріжте, про неї,
як лікарську силу. Згадає кожен
історик-музикант, що ви мистецьку
турню и приносиваєте жінки ма-
лодотний вплив на дальню твор-
чість, свого мужа-композитора.

Тамало як інші перші жіночі сходили в Народний Дім в Філадельфії, скликали д-ром Галамоз. Тоді говорив про тамонство молодий бл. п. А. Рибакіна. Украв оточення в останніх писем. Це ріданні любовищани писемі ширини. Ось кілька слів з нього: На Святий Вечір гайдати за першою Мірною. „Дилалася — каві — не видно, чому не сходить... А може блути в далекі гості десь забарнався? Мене в бурливому морю паса втіплявся...

Бачите, що всіх тамало. Баче милоду артистку-малюрку Натірну, що своїми вишивками прикрасила стіни Народного Дому. Не забула тамашинька піяністки Дубас, що через свої переніжні перни не могла виступати на сцені і працює як учителька музики, щоб своїм дітям передати думки.

ТАКОЖ NIVEA!

[illegible][illegible]

4-25 200 = 425 = 110

З Міндасмірні перейду до Пітроїх. Там жінок постаті встають перед очима. Одини дня заїхала до п. Марії Войко, тоді секретарки шкідливу Союзу Українці. Працює з головною Союзу п. А. Курчалю. Це молода особа, широко освічена. Цікавиться рідним письменством і само виче. У нас знала до своїх паритів, що їх друкує в жіночих журналах.

А може думаете, що це пам'ятки молоденької Дембінської? У цій її батьків провела в цій дитині. Їм завдячують оглядини музею Форда і його фобіку арт. Менс ліроцізували на фортеціновий ви.

ступ милої Дембінської. Її музика
перемогла увагу американців. Її
вокал дістала світозвуччя, як вищач-
на піднесення.

Читаю в про виступ Дюшин Гресію не Уар. Дій у Цю-Гьрку. Ростуть мистецькі сили. А може колись, укупі з нашою молодісною сиринячкою Лесею Деркач скажуть світові: ми принесли славу не собі, ає нашому великому народові. А мої врії люблять здійснитися.

В мене ще одні-одинське бажання: пізнати п. Марію Гамбаль-Струтинську. Про неї сьогодні мені др. Мишута, читає її рецензію про Шенченківський концерт. Хотів пізнати молоду, талановиту актрисеню, що нею гордяться за океаном. Старіюсь, принаймні, не добути її творчі... Іду до її хворого батька в лікарня Струтинського (був по оперній). Хочу розказати йому про його сплячку Антоніну, ваймакдату мою товарищину на хвани. Цікаво, що обі тіточні сестри займаються літературою.

І так виходить перед очима настільки тих, що в панила Люблю мандувати американських українців. Вони такі замінені від наших жінок, але ми всі ми не й цілком. Тому часто думаю про нас і відчуваю нашу розмову.

Плюю Вас сердечно, а Вамочу
мужети, и Глаголющіи много неправ
бъхути.

С. Селарман

Бюджетн. 13. апрня 1959

Директор українського Свіжого Центру в Нью-Йорку зазначає, що приїждів на конференцію перед Високопослідовими гостями. На виступі було 25 осіб, між ними багато американських гостей. На сесії, у гуртожитковому клубі в Рундх, Світлана Маніжко була.

Марія Лексидья, Нью-Йорк

Що роблять українські студенти підчас сходи

Свого часу я подала кілька праць із життя українських студентів у Нью-Йорку. Тоді, в зазначила, що на перше місце вибивається т. зв. „Ukrainian University Society“ — цебто Українське Університетське Товариство. Воно існує вже кілька літ і веде працю постійним ходом тому, що сту-

ються кожної третьої веділі в місяці. Студини ведуть в англійській мові, бо крім мене ніхто другий не може говорити по-українськи вчовно й прозвужіло. Члени гурту-ються кругим столом, де засідає голова, містоголова, секретар і скарбник Товариства. Загатазу гзлого відкриває сходиши, секретар

читанням яких 100 листів, що прибули з різних університетів, бібліотек Америки, Канади й других країн із подякою за вислання реферату „A Brief Survey of Ukrainian Literature“ що його зладив др. Колеман, проф. східньо-європейських мов в Columbia University. Рівночасно мило нам було послухати прохання з різних сторін, щоб наше товариство вислало інші видання, наприклад історію України, українську літературу, тощо.

Хочу додати, що немає в нас таких зовнішніх зборів, що инді проводяться в старинного покоління підчас сходиш. Цим воно часто дрюже молодь від співучасті і співраці.

На сходилах, що тривають півтора години — маємо відчит одного чи инді з членів на тему, що торкається його справи. Ось так ми мали відчит із демонстрацією нашого молодого жовна, др. Оскар Стасевича „Значіння води в людському житті“, то знов відчит теперішнього голови товариства, Степана Куранко „Банкова система“, відчит професора гігієни, в-ча І. Верезинської „Значіння приладів і стерилізації перед операцією в різних недугах“, то знов „Теперішній подорожній бжир“ одного з наших членів Івана Рибакя, що студент вечорами, а в день працює як агент в одній із білгошх морських ліній.

Члени налагає дуже вдоволені з відчитів, тому, що це дає їм змогу познайомитись із ріжкими ді-тями, що їм мало відомі.

У доміш „Укр. Університетського Тов.“ в Нью-Йорку. Першо зліва Марія Лексидья, історик сходиш, а вкінці жє Степан Куранко, теперішній голова Тов.

денти окрім студії, працюють і инш бжир сходишся иншим чи-свом.

Товариські сходиши відбуваються в доміш „Міжнародного Інституту“ кожного четверга. Час милоє як спокійних дискусій, гри в „лінг-понг“, хориних пробак, де виправляють прегарні українські моводі в англійських слівоз.

Цього разу хочу описати инші цюмісичні сходиши, що відбува-

проголошує нашоца члени, опися відчитує зміст теперішніх сходиш. Тут проводяться похобиш, що могол зайти иншлого разу. Опися обговорюють біжучі справи, відчитують листи, прохання, що надшли впродовж місяця, та запрошення на ріжнородні під-приємства, що відбуваються кожної суботи й веділі в самім Нью-Йорку та в його околиці.

Свого часу ми відшадлись пере-

Наші фільми в Америці

Про них доповідать до нас тільки инш. Писав про те в нашій пресі К. Гамрак і Антін Рудницький, у ч. 5. Н. Х. НББ р. згадувала про них Ганка Романчик. Мабуть не скоро доведеться нам їх побачити. Тому користуємось прина-гідним матеріалом для обійки — прогромами й сінтланим.

Хіба можна на такій відстані висказатись про фільму? — сниться може дехто.

Про її мистецьку вартість, як композицію, гру, сцену — напевне ні. Але про те, що нас цікавить найбільше — етнографічну сторінку, костюми, можна.

Приписуємо цьому веснну вагу. Бо американське громадянство та наші переселенці, зокрема ті молоді, цього зовсім не знають. Не вєсно це їм лєнати, коли вони і в краю вже зникає. Тому фільм може стати знаменитим засобом для того. Може показати найкращі сторінки цжого побуту, заблєстити всім багатством нашої народної поші, обрядів і звичаїв.

Як із ним справляється американські фільми?

Докі було їх три: „Маруся“ на-аруєвалась у 1937 р. „Патажа Платанка“ і „Занорожець за Ду-наєм“ майже рівночасно у 1938 р.

Кили переглядаємо матеріал, що в нас під руками, на перше місце вибивається „Маруся“ Пооди-нні кадри з фільми вражають як малі, рідкі картини. Особливо добре виведені гуртові сцени. Зию-ний краєвид, гурми молодих хлоп-ців і дівчат із збіздого, любовної сцен-и, сільська вулиця. Є велика дбай-ливість у збереженні деталей. На-родні збрания молоді розкинує. Схромно иншєті сирочки, гарно викичені сінтєки, хвацькі шашки й шоркові пояси. Сильєтка старини жива у кожусі й очинку достойна.

Ци фільм напевне сповиняє своє завдання. Коли вона показала

Марія Нагірна

Одного дня пішла до бюро технічної кооперації молода американка. Її так говорили дівчанами українською мовою і заговорила собі українську мову.

Її не звернувши на те близькі у віки. Це був великий час, коли гостей із Америки привітали багато. Замість бажали відео привітати проєкт "дипломного" з собою в американську державу до нас.

Та жоден випадок не гавнула в її замішаний цор і заставили. Марія американська поєднати побачити нестро північній і в цю хвилину. Минуло, північній не в них в північній державі, янінний. А в цю, вибраний молодого американця, був жоден ініціативний. Ніжний, у цю хвилину і було його побачити.

"Марія Нагірна" було північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній.

За два дні вже в її чекала. Її так говорили дівчанами українською мовою і заговорила собі українську мову.

Вас північній, північній?

Її так говорили дівчанами українською мовою і заговорила собі українську мову.

Та, жоден випадок не гавнула в її замішаний цор і заставили. Марія американська поєднати побачити нестро північній і в цю хвилину. Минуло, північній не в них в північній державі, янінний. А в цю, вибраний молодого американця, був жоден ініціативний. Ніжний, у цю хвилину і було його побачити.

Північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

Її так говорили дівчанами українською мовою і заговорила собі українську мову.

Та, жоден випадок не гавнула в її замішаний цор і заставили. Марія американська поєднати побачити нестро північній і в цю хвилину. Минуло, північній не в них в північній державі, янінний. А в цю, вибраний молодого американця, був жоден ініціативний. Ніжний, у цю хвилину і було його побачити.

У нас північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

Ми північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

Провіщення. Молода північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

МИНЕРАЛЬНІ СОЛІ В ГОРОДИНІ

Дипломатична кооперація в Україні. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

Північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

Північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

Північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

Знаючи Марія Нагірній, північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній. І до дня її північній, північній, північній, північній.

В погоні за лінією

Вона жє ще не викинула ні моды, ніт каптєв ліній! Минувася, правда, часи вульгарн, обтісаних

Вправа 1. Станути в дверях, витягнувши праву й ліву ноги як *Pointe* та витягнути праву й ліву руку, витягнувши бачок й напружити руки, звернувши вперед (або й назад), витягнувши праву й ліву руку вперед і назад (але при цьому руки й ноги не рухати, витягнувши й напруживши їх). Зробити так кілька разів по правій і лівій бач.

ручницю, але й широким плечам, а ще, щоб прости. Силуетка мусить бути молодесна.

Коли ж навч добити при те, як не на нахилках? Є більше плавно і чисте, а менше охоти до їжі. Все споводується якнайкраще.

Що це таке «гарні лінії»? Рівномірність будови хребетного стовпа та члени тіла, без нагромадження зайвого товщ. А коли ліній немає? Коли спорт хребетний сарівалений, члени тіла негарно

розвинені й на всіх крутизнах негромадились забитими елем.

Чому вони так діється? Широко вертеган наслідання, зокрема жіського, живуть дуже негнотично. Харч обіймає значно більше маси і мучних складників, як припинено-раціональн. Шкіра злизо малодоступна чистому повітрю. Замкнено рухуються на спільному повітрі. Не домагає енергично увагу на справність харчує. Через те зводиться до негнотичної матері. Інсадімом й й є злізні перекони толщ, що несподє на ліні.

Оцей спосіб життя єдище бязиш піддалий, коли хто мусить до працюю муси частину дня просидіти. Це повинно пам'ятати урядники, вчителі, лікарні, а головне жінки дому. Їхні праці здебільшого не мають послікового фізичного мусалю, а зовсім жвава, щоб розрухати тіло й його члени.

Звідси повязуються дошкучальні недомогання. Зайви обіг крові веде до болю голови, вади серця, змалює свавільно червоних тілечь крові, задиху і т. д. Звичайний дисада також не ликає на тому. Тойш збирється в околки бедер, викликає валять шлунку і отужини.

Опасність, не недоує, що їй можна зарадити. Лікувати треба і відповідним спосібом життя, менше сидіти, а більш активним. Відновляти собі заподати обидного й частого харчу, потім направляти всі члени тіла в рух живим гимнастиком. Тоді продукти переміни матерії не перетворюються в товщ, члени зумиються на працю мязів.

Старинна Греція звернула велику увагу на спорт і тілесні вправи. Завдяки тому довела до гарної фізичної будови своїх громадян. Краса людського тіла була там у великій пошані, так що великі мистці устійшими лавіть виміри поодиноких членів тіла. Тепер же Америка слідами Греції не може їм розкази без виключе-

будь тілесних вправ, а тісні конкурси краси неодомаються ментальності про масетинні й ідеал Не

Вправа 2. Поставити на ліву ногу, витягнувши на ліво й праву руку, витягнувши вперед і назад на переконі праву й ліву ногу.

дівимся на те, як на пусту іграшку!

Кожна жінка повинна дбати про гармонічний розвиток свого тіла і то не при помочі небезпечних задовольняючих харчів чи гарячих ванн. А з допомогою легкого спорту чи гимнастики. Сама дитина не вистачає, але спокійно про працю мала. Гладко особи повинні виправляти легкі спорти. Замало їдди на ліжках та вештах, а діти виступ, дитини не дити прохати. Неважко від моря року щодня відбувати симпатіку, що й на світанках віддавати.

Вправа 3. Станути на члени пром віддає спокійно до спокій. Віднести праву й ліву, витягнути вперед, спрямовуючи палички рук у стіну. Спорту єдище буде підтяжін, потім глибше. Повторити це 5 разів, зберігаючи все до невдільної асиста.

Вправа 1. б.

уникальну 30-річню історію бренду та постійно виб шкіри крему **Soliste Metamorphose**. Цей нескінченний середняк обіймає складник, що „перемінюють“ (метаморфоза), усувають веснішки, утрати емоцій, пишати шкіру на обличчі свіжу, білу і молодичо гладку.

21. $\frac{1}{2} \log \frac{1}{2} = -\frac{1}{2} \log 2 = -\frac{1}{2} \log 2^1 = -\frac{1}{2} \cdot 1 = -\frac{1}{2}$

Экземпляр: "Новь Хал", Ленин,
вудни Косиштин ч. 5.

ВИШИВКИ

Вір цей паризький у природній величині. Поки треба відбити в перенесенні на матеріал. Било кілька зформовано з дріт доручити ланцюжком. Кружальце чорне оздоблене і середини, ціл ланцюжком перекресним стилем і кра-в. Край густо оздоблен ланцюжком у шість рядів, один тільки білий одігнати. При цьо-му ланцюжком шість дуже рівномірні, так що кружальце один тільки тале, як друге.

Крася: Серпантин кружальце ший-ті, край -- два діла тале, а чотири крайні червоні. Біла зелен. На край ро-біт зяком червоніть як крася.

Чи матеріал пошукало славські по-коти.

Меблі:

Будуєт,
спальні,
кабінети
салони,
кімнати,
табурети,
матраци
ж джогер-
ці

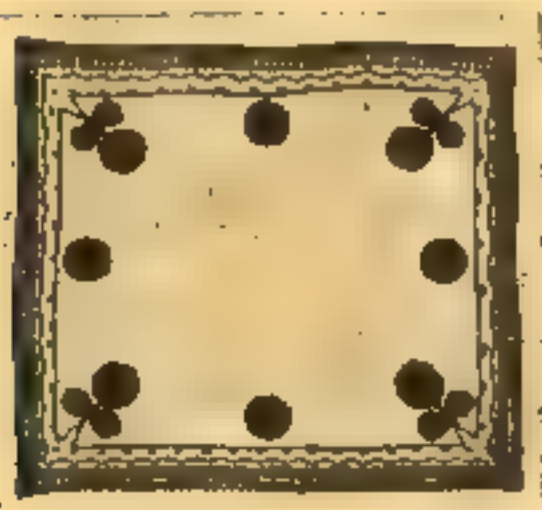
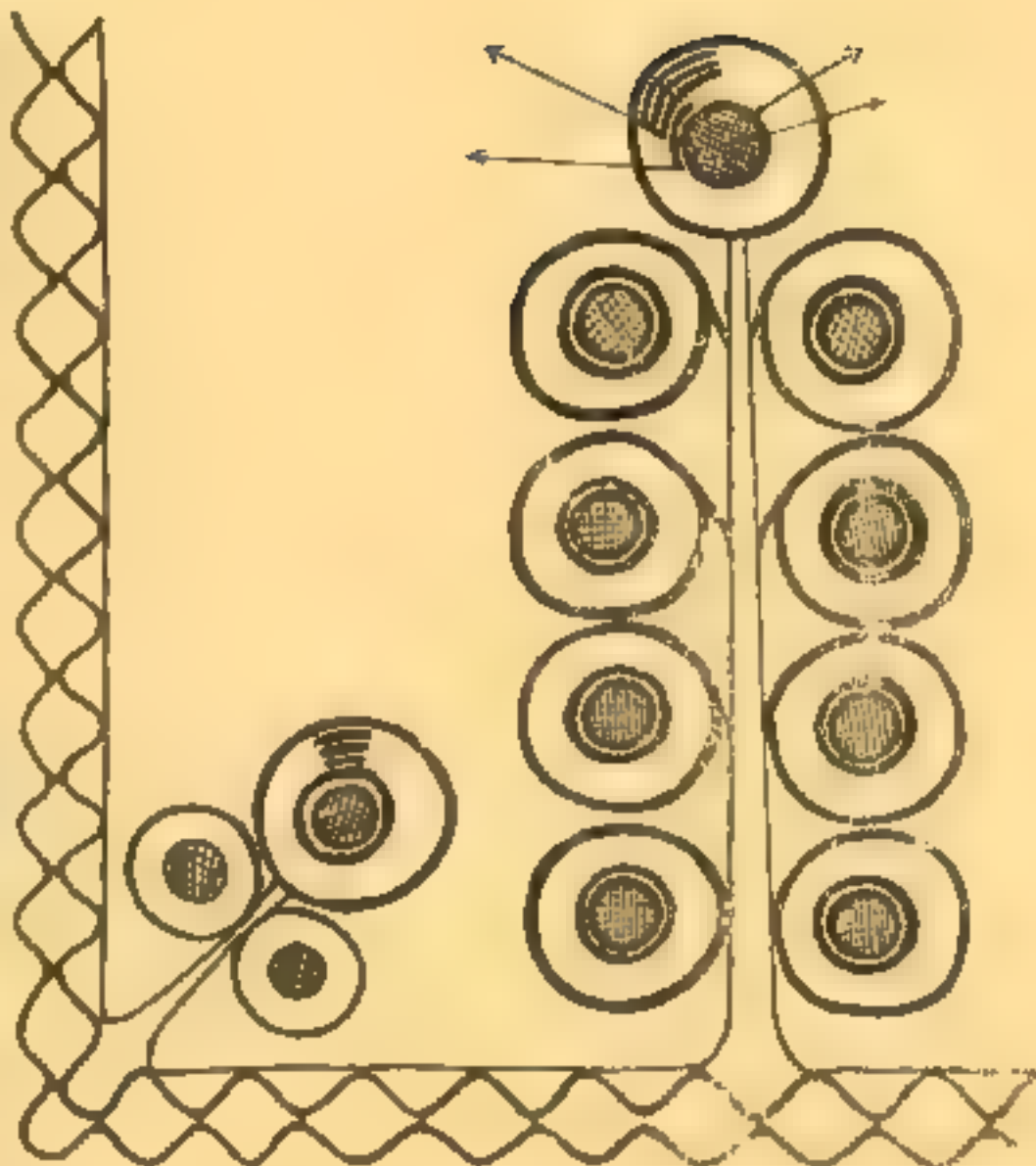

Поручаєт

ОДЕСЬКА ПОВІСНИЙ СТОЛІВ-
ІНЖЕНЕРІВКА

ІВАН ОРТНЕР

Дніпро, вул. Комаринка 34, т. 292-10.

Кооперативна фабрика домішок до кави

„СУСПІЛЬНИЙ ПРОМИСЛ“

у власній фабриці Аляс ХХІV, вул. Жовтиська 188

Поручаєт, знану вже з добірної якості цукорію
„ЛУНА“, солодову каву „ЛУНА“,
підмірку кави „ПРАЖІНЬ“.
Знаменні в смаку поживні, дешеві

Перша українська мода
Сестри Рибницькі в Львові вперше показали свої
нові українські наряди в 1917 році. Це була Українська
Народна Школа, яка була заснована в 1917 році.

Українська мода в 1917 році. Українська Народна Школа.

Українська мода в 1917 році. Українська Народна Школа.

МОДИ ТОВРІНІКІ — НАРАСО-П
ТЕЧКИ, ПАЛІЗКИ, ПУАЯРЕ-
СИ, ПОРТФЕЛІ, НЕСЕСЕРИ
І Т. П.

КУПУЄМО ТІЛЬКИ

В УКРАЇНСЬКІМ МАГАЗИНІ
ШКІРЯНОЇ І ПОДОРОЖНОЇ
ГАЛЯНТЕРІЇ

»ТЕКА«

КОЖНА ГІРНИК

ЛЬВІВ, Шайноги 3
(біля Галицького (Костелу)).

ОВОЧІ

свіжі й полудисні

тургом і подрібно

купуйте в крамниці

„ЦЕНТРОСОЮЗУ”

ЛВІВ, РИНОК 39.

Важко бути жінкою, коли ти вродила

Практично ідеальний шлюб.

Вживайте
пожильні
до прагнє **„АТМО”** дощєні
й успішні!

бу існування Союзу України „як такого“, як цілості, як чинника, що організує маси. Але ж централь? Та це чистий інтернаціонал!

Я розсміялась і, хоч мені завжди прикро було бачити якенібудь перебільшення, я мовчки вислухала її досадних слів, про ті наші організації, що ананасали своїх делегатів на з'їзди міжнародної федерації.

— Ті „листо феміністичної тенденції“ — вигукнула вона. — Де тут логіка? Націоналістичні клани і міжнародне братання!

Вже на дверях вона згадала ще одну справу, а саме чи не могла б піти завтра в делегації до професора Важиновського, від жіночої секції...

— Чому ні? Якщо це в потрібне? В якій справі?

— В справі мешканевої допомоги.

Вона гланула на годинник, кликнула „О, Боже!“ і швидко попрощалась.

В даремне ждала шістнадцятого грудня. Він прийшов як і кожен день і нічого не приніс із собою. А в це наділялись. Говорили, що шістнадцятого...

Все йшло своїм шляхом. Бійки студентів припинилися, на університеті почалися правильні виклади й іспити. На вулицях не з'являлись стійки в шоломах і в гострих багнетах. Всі двері щодня замикали, у вікнах блискало скло. Дванадцятого, завтра, починаються ферії, за три дні в поїду до дому. Певно нині прийдуть гроші на дорогу. Вчора я була в комітеті й просила передати Богданові харчі. Коли б я була здорова, я лишилася б. Але все одно я не могла так ходити за всім. Біля у боці домикаючись, істи не могла нічого. Богдан лишилось. Можуть бути свята, чи будні, можуть їти тихі дні, чи зриватися бурі, світити сонце, чи ллєти дощ, — ми залишиться за сірими мурами.

XIV.

Жінки з червоними обличчям і в білому плащі захопили мої речі, й я пішла за нею до целяної залі, пинаю ліжок з хворими. Мені заклопотан від задухи. Було тихо, лише з ліжок ситіли бланкучі очі. Вони розглядали мене. По хвилю піднісся шум, дивний гомір, що в ньому зашавкали розмови й стогони.

— Прощу роздигнутися. Тут важко ліжко.

Я запитала її про жінку, що кричала за дверима.

— Її складають руку — відповіла вона коротко й допомогла мені лягти.

Гарні попки важко лежали на очах. Події останніх днів сиділи в мене в один зам'ячений образ, і я не могла їх розрізнити. Я не могла згадати, чому я була з Неню на залізничній стації. Іду в таксі з панною Білінською і пагаю бачу над собою обличчя ліжця... Я мабуть спала, бо коли я прикинулася, бачила все ясно й виразно. Я таміла, що Неня поїхала на ферії до Відня, до сполків, що пернється за місць, що Давидович хотів чимусь конче бачитись з мною, і я обіцяла йому те, що вчора ввечері я знову мала нападати сніної кишки, й вони Білінська відвезла мене до лікарни.

Почулись голосні кроки й до салі вийшов молодий, чорноокий лікар. Я одиувалась, побачивши Радчука, відділового Гігієнічного Товариства, що заходив часто до Богдана в якихсь справах.

— Паппа Вішнівська! — кликнув і задержав руку з простягнутими паперами.

— Як же ж то діється, що ви так нагло?.. Я ж вас бачив, чекайте, кілька днів тому!

— Так, у неділю.

— Чи докучає вам біль? Чи нині буде операція? А товариш Богдан... не диле?

— Він не знає.

— Будь ласка, підливіть це.

— То на випадок моєї смерті — сказала я і всміхнувшись дала свій підпис.

— То формальність.

Він обхитнув поглядом мене, потім залю. Хотів щось сказати, але лише ввічливо кивнув головою й вийшов. Я не підчинила очей, хоч знову скрикнула двері. Хтись узяв мою руку і в проринулася. Біля мене стопа знову шийсь лікар. Аж по хвилині я зрозуміла, що він слухав могого живчика.

— Спокійно, прошу лежати спокійно, — сказав він, і мені нагла стала чогось важко й сумітно, хотілось притупити голову до цієї чужої руки й заплікати. Я зашлюпила очі й лежала неспоручно.

— Прощу не боятися. То лише інекція.

— Я не боюся, — відповіла я байдуже й відкинула руку сорочки. Він збів голку, швидко гланув на мене й одним рухом вигнуп її.

— Печє?

— Так.

Я десь бачила його. Де я могла бачити цього чоловіка?

Потім прийшов старий, синій лікар у чорних окулярах і довго слухав биття мого серця. Потім ще один, грубий, високий, лисий, у гумових рукавичках, заштовп мене чи я родила дітей; цей був останній. Коли він відійшов, я витягнула з торбинки папір і написала до Богдана листа. На випадок моєї смерті. Я знову заснула, коли прийшли дві дівчини в білому, покладали мене на візок і повезли до операційної залі. Довго не могла я підчинити очей, вражених несправним світлом ламп. Я подумала: довго вмерати в дев'ятнадцять літ. Увійшов доктор Радчук і запитав мене про якусь правничу студію Богдана. Він конче хотів зайти мене розмовити, але я бачила все, що діялось довкруги мене. Високий лікар у масці сім за могою головою, наложив маску й строго сказав: — Глибоко віддихайте! — По кількох віддихах я заснула. Пагаю проринулася. Груді розсаджували биль, я зупинилась без воздуха в темноті. Підірвалася, але мені прикріпили руки гільйотини, й я відчула, як западаюся в глибоку, бездонну темноту.

Хтось підік мене й зрозумів платком спалені уста. Чийсь руки підносили мене, чужий, жіночий голос сказав:

— Та зараз! Паппочко, чи ви знаєте, де ви, ну, прокиньтесь!

Я нагнула віднесла повіки, але не могла їх вдержати. Знову заснула. Та мене збудили. Так, я жила, але ж все жарче було це життя. Яка страшна темнота сповнала дсе! Тілес стрисали скрути, кожна хвилюна приносила нестерпні болі.

— Нічого, нічого! Викинуті! Так! Етер мусить вийти.

— Пити!

— Е, ні, паппочко! Ви дістали б скрут кишюк, коли б випили тепер щонебудь. Але рано дістанете чай.

— Рако? Чи все ще ніч? Чи то вже вечір? Я не лежу на залі, але в малій, білій кімнаті з двома ліжками. Який голос сказав: — О, Боже! — потім тиша:

— Температура? — Гарячі хвилі обіймають мене всю, з трудом ловлю поддх.

Увійшов примарій на ранню візиту з громадою лікарів, молодих хлопців, що дивилися на мене й пильно слідкували за кожним рухом примарія. Асистент з пошанною відступав йому місце. Він оглянув мою ра-

ну, прочитав партіку над ліжком і кинув мою руку в сміт:

— Нічого їй не буде. Це ж сама молодість.

Він посміхнувся. Він скоро вийшов, а за ним зашуміли його всі білішні плащани. Я пізнала його дрозд, Радчука й „цього другого“. Він обернувся на дверях і привітно усміхнувся до мене. Його очі сині, вчора вони здавалися, були в нього чорні. Подовжне обличчя зацвіли суніро-листяне, але ж від нього, з усіх тих людей тут, лише від нього, лише якийсь теплий струм.

Найгірші ночі. Крім болю ніщо не скорочує їхньої безконечності. Третього вечора душно: коли б я умерла. Видиш, як очі впади на вікно, за яким майоріли димні димки і сірісні горби. Там холодний вітер, там на доріжках люди, жовті й мічні. Хотіла б я й йти дорогою й не виступати рани, що тиснула крива. Йти так... І на кінці дороги можна б умерти.

Я переші догадалася, де бачила його. Пані доктор Вітвіцький його коритирен у клініці і в пізнала в цьому молодого чоловіка, що вхопив мене за руку, коли ято гнала просто на мене. Я щомини приїхала тоді до Лисова й думала бачити що.

Пані Анда принесла гарний чай.

— Зробіть собі анжовіну з помаранчі й шоко. Але тут не дають цього, чи ви...

Мені стало гарно, хоч і знала напам'ять ці запам'яті, чи я не маю цієї рідні, чи ніхто не прийде до мене, чи не можуть мене прислати помаранчі й виногради.

Ні, ніхто! Їм важко не зрозуміти. Вони не можуть знати, як далеко моя батьки... Що не мають грошей, і тому я не писала до них про те. Що мама плакала б, а її жорке серце ще довго хотім боліло б. Цілі переїзди б пустувати й ходили б такі під тигром лікні вістки. Богдан розмірив би й пригнуп би розмірвати цурки й прийти до мене. А Софію, моя найстарша сестра, кинула б до свого чоловіка, що в поїздах і дівчатах і несподівано мене, вийня б від нього гроші, хувила б на містечка, ідла б одну за своїх елегантних суконь, напевно що горю, що така брота й суконь, але киштувала багато грошей і сест — і прийшла б сюди. Напевно впустила б її. І служба говорила б підтак до мене: — Яка гарна пані сестра. Велика дама. — Вона ще й давала б гроші. На працю й на ліво, щоб лише я мала все, чого забажала.

Пані Анда принесла насипаний порошок і молоточник, щоб я собі почитала. Я подивилася їй, дивуючись у душі їй безкорисній вічності, що тут, у клініці триває дуже рідко. Чи Богдан дивиться іноді на доріжку, що не сходять мені з голови?

Доктор Вітвіцький не такий уже м'який, як спершу здавався. Коли він сміється, його очі лапуються, а уста відкривають діру — йому браку одного зуба. Вчора я довідалася, що він український. Це мене зовсім не дивувало.

Пані Анда попросила мене стати на землю. Я вже не встала, як змуглила разом. Тримуючись стола, я зробила кілька кроків.

— До крісла, до крісла! Сісти!

Я сіла. Кімната була зовсім шакша з цього крісла, більша, приїждіша. Я бачила дзеркало й друге ліжко, що на ньому лежала нлі з зом'яною рухою. Вона рідко коли була в своїй кімнаті. Все ходила до другої сепаратки, де лежала й звичайно по операції. Я спідла слабо, безпомічна, але всміхалася до себе. Це було майже неймовірно, що я вже встала з ліжка. Але дзеркало, що висіло напроти, змінило мою радість.

Пані Анда перестелявала ліжко й увесь час щось говорила:

— То нічого, по операції всі так змінюються, а потім будете такі як риба — та! Го! Доктор Фаліковський учора сказав одній пацієнтці, що йшла до дому теж по своїй кишці: — Це вільно їсти тваринного скла й жовток. Ах, який він смішний!

— Ну, встати, до ліжечка!

В цій хвилині відчинилися двері, і в них стали молоді жінки в чорній скромній суконці, в густій запліт на обличчя. Двоє всіх очей, просвітлювало із-за заслоки. В руках мала повно ключів.

— Христю! — кликнула вона, і я здригнулася.

— Софіє!

Вона кинула ключик на ліжко і вхопила мене в обійми.

— Уважно, уважно! — озвалася сестра. — Прошу поважати паню до ліжка!

Пані Анда стояла коло моєї ліжка, коли я збудилася.

— Але ж то гарно! При гостях заснути. Пани сестра просила переказати, що вона прийде завтра в другій. Але гарно наша сестра! Велика дама! Прошу їти.

Вечірній дивур мав доктор Вітвіцький.

— Чи переміж рани були дуже прикрі? Може я перешкодила, ні? Тоді ви певно нудьгуєте?

— Я зовсім не нудьгую.

Моячка. Пані Анда тихо вийшла.

— Я приніс вам обідній часопис.

Я кинула на „Діло“, отілі власний акварі безліччю питань, що на їх він, на мій велике здивування не був відповісти. На розмірні він не був, а Академічний Діму нікого не знав, не цікавився революційним відбутого пластового з'їзду. Нарочіт він нікуди не виходив, а німа не говорила. Ранком спав, а ціле понолуке був на асфальтах.

— Сам?

Я зарила помітила недоречність свого запиту й піднесла обі руки догори, неначе хотіла заспокоїтися перед його відповістю.

— Чи мене але зрозуміли? Ви мене але зрозуміли?

— Чи я щось кажу? — він сміявся. — Я був дійсно сам, панно Христю. Чи вам траплялись коли бути самій серед безмежного простору природи?

— Так — відповіла я помовчавши.

— Чи є щось краще над цю різницю гордість самотності?

— Потім я почувалася дівчі самотні між людьми й став гостріша туга за чимось... за кимось, хто зрозумів би ці почуття.

Він вдівнявся в мене своїми великими очима. Я гралася кривбачи під сірників, немов не помічала цього відчуження.

— І тоді ще більш дошкульною здається та втрата ілюзії, що є комунізм.

— Верата ілюзій, що є комунізм?

— Я не повинен вам говорити таких сумних річей. — Він усміхнувся.

— Ні, чому?

Тоді продовжив він:

— Здається, що ми є щасливі. Все інше це будні. Можливо, що й це похвала колись часити...

— О, ви поет! — кликнула я напівглумливо, напівзакончено.

— Ні, я лише поклонник...

— Поетів?

— Музик.

— Ви займаєтесь музикою?

(Далі буде.)

ЛИСТУВАННЯ

Туся Кочан, Дніпро. Чесно маю сказати.

Олена Шогрин, Філадельфія. Добрий вечір! Як ви проходите зимові морози?

Іванна Гурдійчук, Чернівці. Як ви сидите? Перекажіть доброго вітання від мене батьку.

Олена Савицька, Дрогобич. Мого рідного брата похитало куди десь. Хотіли покласти його в лікарню, але в лікарні не мали місця, тому він залишився вдома.

Наталія Дунка, Стара Широківка. Як ви сидите? Як ви проходите зиму?

Зенон Радзів, Коростень. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Емілія Яценко, Городище. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Анна Курман, Сторбів. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Марія Мельник, Івано-Франківськ. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Людмила Воронцова, Бережани. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Марія Малицька, Львів. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Галина Гутницька, Скули. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Міра Галицька, Івано-Франківськ. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Марія Поньківська, Перемишль. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Олена Каленчук, Гуманів. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Марія Каленчук, Чортків. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Міра Роман, Рівне. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Укр. Жін. Тар. М. О. Кобилянська, Львів. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Вже вийшла з друку книжка

Н. ГЕРКЕН-РУСОВОЇ

„ГЕРОЇЧНИЙ ТЕАТР“

Ціна 1.50 зол. Опуст комісійний 20%, готівкою 30%. — Замовляти в адміністрації „Вісника“, Львів, вул. Чарнецького 26.

ПРО ОБСТАНОВУ В УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ

довідастесь із книжки

В. Січинського: Українське Дерев'яне Будівництво і Різьба

коштує 3.50 зл. з пересидкою 4.— зл.

Замовляти: „Нова Хата“, Львів, вул. Косцюшки 5

Україно! Переживайтесь, як ви сидите? Як ви проходите зиму?

„Жіноча Доля“

Це жінки сидять в Каленці під редакцією Олена Каленчук. Як ви сидите? Як ви проходите зиму? Як ви проходите зиму?

Передплата на цілий рік тільки 7 зл. на пів року 4 зл.

Адреса: „Жіноча Доля“, Коломия вул. Тарнавського 20.

Україно! Переживайтесь, як ви сидите? Як ви проходите зиму?

Чи ми вже вирішили

передплата?

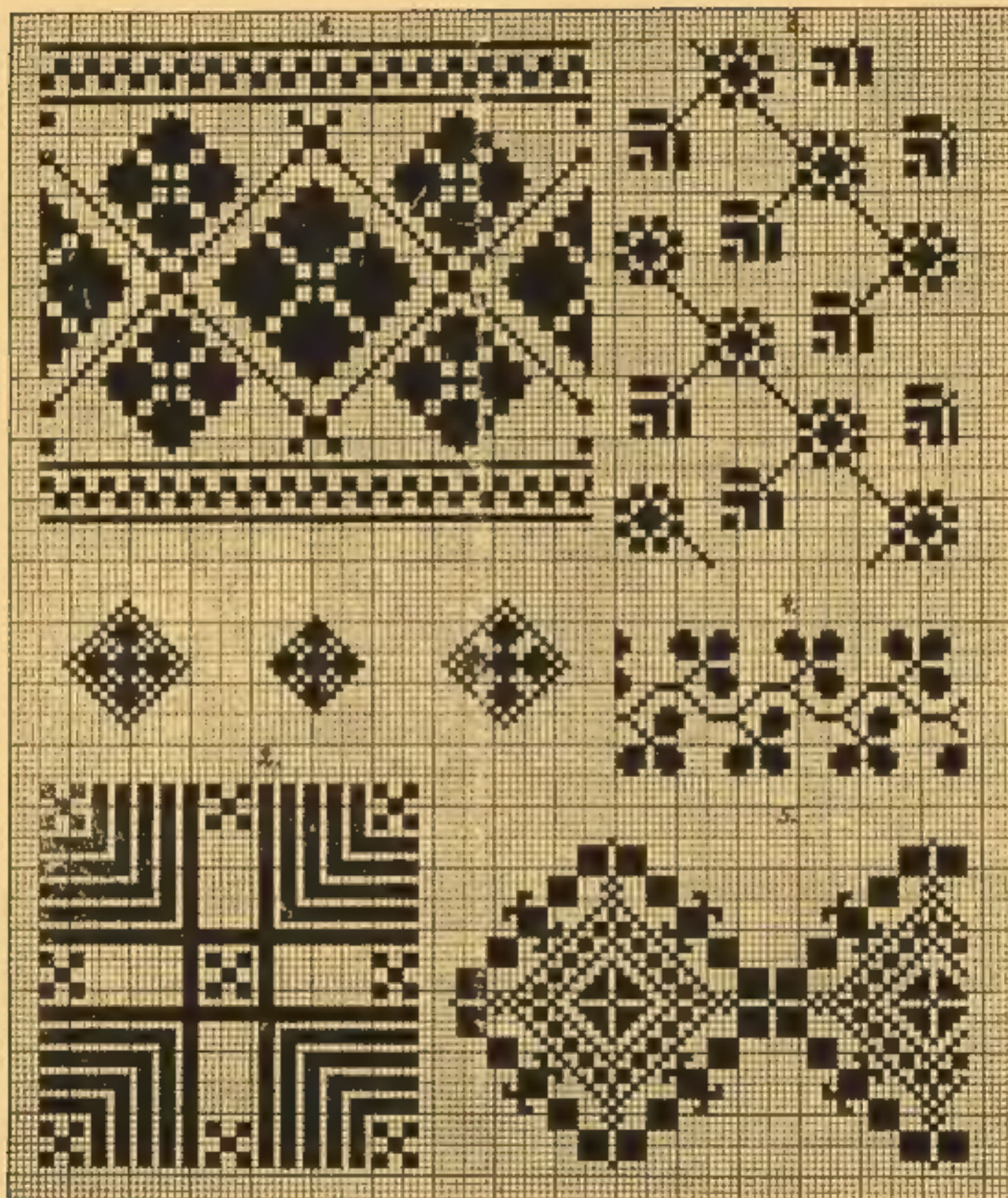
МАТЕРІАЛИ ДО ВИШНОВАННЯ ЦЕРКОВНИХ РІЗЬ

на заказ в краєвіді

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

Львів, вулиця Сікстуська 4, 20.

1. Карбонне полотно „Ланка“ шир. на 100 см, вкрає, в краєві білий, кремовий і сірий ціна зл. 8.00—8.50
2. Карбонне полотно „Ланка“ шир. на 100 см, вкрає, в краєві білий, кремовий і сірий ціна зл. 7.50—8.00
3. Карбонне полотно „Ланка“ шир. на 100 см, вкрає, в краєві білий, кремовий і сірий ціна зл. 8.—
4. Карбонне полотно „Ланка“, вкрає, в краєві білий, кремовий і сірий ціна зл. 9.50—10.50
5. Карбонне полотно шир. на 100 см, вкрає, в краєві білий і кремовий ціна зл. 11.00—12.00
6. Карбонне полотно на обриси церкви, шир. 150 см, ціна зл. 4.75, 5.00, 5.50, 6.25 зл. 4.
7. Карбонне полотно на хоругви шир. 150 см, ціна зл. 9.75
8. Чисте льняне полотно на стікларі, вкрає, шир. 150 см, ціна зл. 10.50

Взори з Чернігівщини

Ч. 1. Взір із пошивим у с. Комені, пов. Новгород Сіверський. 2. Взір із хустки в Конотопському повіті. 3. Взір із рукава в Кролевецькому повіті. 4. 4. Взір із полки в Конотопському повіті. Ч. 5. Взір із с. Собчи у Кролевецькому повіті. (Із збірки П. Литвинської).